СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 253. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 31 жовтня 1933.

VOL. XLI. No. 253. Jersey City, N. J., Tuesday, October 31, 1933. THREE CENTS.

ПРИЗНАКИ ШИРОКОЇ КАМПАНІЇ — ПРОТИ „НАЙРИ"

ВАШИНҐТОН. — Від виступу автомобілевого фабриканта Генрі Форда проти „Найри" почало появлятися щораз більше голосів у тому самому дусі.

Газети, що належать до Герста, помістили в понеділок відозву Герста до американських накладців, а в тій відозві Герст називає „Найру" загрозою для американського народу. Він каже, що „Найра" грозить свободі Американців та здержує економічну відбудову краю. Герстові газети закликають пресу до боротьби проти „Найри".

Клейтон Лоск, бувший стейтовий сенатор, виступив у Батавії перед зборами републиканських жінок з промовою, в якій представляв політику „Найри" як соціялістичну, а дорадників президента Рузвелта як комуністичних прихильників.

Вілєм Росел, декан Учительської Колеґії при Колюмбійськім університеті в Ню Йорку, у публичній заяві остерігає Американців перед виродженням „Найри" в деспотизм і тиранію. Вратувати американський нарід перед такими наслідками може тільки політична освіта. Небезпека для політичних свобод Американців, на думку професора, походить з концентрації економічної сили в руках уряду. Правда, президентови дано надзвичайну владу для боротьби з надзвичайними умовинами, але саме так повстають звичайно диктатури. Американський нарід може вратуватися від деспотизму через обмеження часу тревання диктаторської влади, через виконування права вибору й через ухвалення відповідних законів проти диктатури.

Джеймс Боел, рільничий економіст та голова ради „Найри" в Ітаці, Ню Йорк, вислав президентови Рузвелтови протест проти бойкоту Фордових автомобілів урядом, бо, мовляв, бойкот заборонений американським законом.

ШИРОКА ДІЯЛЬНІСТЬ РОБІТНИЧОЇ РАДИ КОЛО ПОЛАГОДЖУВАННЯ СТРАЙКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Краєва Робітнича Рада від часу свого встановлення полагодила 110 суперечок між робітниками й підприємцями, з котрих 75 були страйками, а решта „локавтами". За обчисленнями Ради, полагодження цих непорозумінь привернуло роботу 250,000 робітників.

Більшість суперечок відносилася до права робітників організуватися в юнії.

СТАНОВИЩЕ ПРЕСИ ДО ВИЗНАННЯ РОСІЇ.

НЮ ЙОРК. — Комітет для привернення російсько-американських відносин вислав до американських щоденників запит у справі визнання Росії. На запит комітет дістав відповіди від 1,139 газет. 718, або 63 проценти, газет заявилися за визнання; 23, або які півтретя проценту, заявилися за умовне визнання, а 306, або 30 процентів, проти визнання. Сім газет дали вимииаючу відповідь.

ШОВКОВІ РОБІТНИКИ ПРОДОВЖУЮТЬ СТРАЙК.

ПОРТ ДЖЕРВИС (Ню Йорк). — Збори робітників шовкових фабрик постановили вести далі страйк проти занизької заплати, встановленої в шовковім кодексі.

Робітники кажуть, що 12 і 13 долярів на тиждень, установлені як заплата в кодексі, не вистарчають навіть на заплачення ренту.

ДЕ МОЙН (Айова). — Фармерський страйк не добуває собі широкої популярности. Він не потрафив здержати торговлі збіжем, молоком і мясом. У багатьох місцях фармерська організація вже й почала відкликати пикети.

ЗА ВБИВСТВО СТРАЙКАРА.

МЕДИСОН (Висконсин). — Недалеко від столиці стейту прийшло до стрілянини між пикетами фармерського страйку та сторожами троків, котрі везли молоко з фарм, які не признають страйку. У стрілянині згинув 60-літній Ґондар Феленд, що стояв на пикеті. Як підозрілих за вбивство арештовано двох сторожів трока.

СЛІДСТВО В СПРАВІ НАЦІСТИЧНОЇ АКЦІЇ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний і стейтовий уряд подали собі руку для розслідження націстичної пропаґанди в Америці.

Федеральний прокуратор Медейлі візвав перед велику лаву присяжних суддів 20 свідків, які мають свідчити про діяльність націстичних прихильників, головно „Ліґи Приятелів Нової Німеччини".

Мейор О'Браєн відповів публично на заяву Ґрібля, президента Ліґи. Мейор каже, що він не боїться загроз Ліґи відомститися на ньому політично.

„ГРАФ ЦЕПЕЛІН" ПОЛЕТІВ ДОМІВ.

ВАШИНҐТОН. — Великий німецький кермовик „Граф Цепелін", що прилетів був з Німеччини до Бразилії, а потім був на виставі в Шікаґо, полетів уже з поворотом домів. По дорозі бальон кружляв над Вашинґтоном та покинув сушу коло Кейп Мей.

Він має на покладі 25 пасажирів. Між ними є 74-літня пані Голенд, яку називають „літаючою бабкою".

СОЮЗ НАЦІЙ БЕЗ ГРОШЕЙ.

Із Женеви повідомляють, що Рада Союза Націй займеться в найближчому часі справою вкладок своїх членів. Дня 1. вересня члени Союзу мали вплатити до його каси 33 міліони швайцарських франків, тимчасом до каси вплинули тільки 14 міліонів. Тільки сім держав заплатили частинно, а 37 держав не заплатили взагалі нічого. Сам Китай винен Союзови 9 міліонів шв. фр., а деякі держави Південної Америки від 1919 р. не заплатили взагалі ніяких оплат.

КАНТРАБАНДОВІ ЗАПАЛЬНИЧКИ.

В останнім часі появились у Львові та в інших більших містах багато продавців контрабандових запальничок. На вулицях або у воротах домів такі продавці тихцем пропонують прохожим запальничку за дуже дешеву ціну. Нерідко трапляється, що і продавця і покупця поліційний агент арештує за незаконну трансакцію і оба вони відповідають за неї перед судом. Кара буває ріжна: починається від грошевої і доходить до кількох місяців вязниці. З огляду на те, що якости такої контрабандової запальнички перевірити не можна, запальнички ці, дуже дешеві, псуються інколи дуже швидко, або є вже зіпсовані і плямлять одіж.

СЕСТРИ ЗМІНИЛИСЯ НА БРАТІВ.

З Лізбони повідомляють про цікавий випадок. Ото до окружної клініки привезли 18-літню дівчину, щоби перевести операцію. Після не дуже важкої операції, дівчина... перемінилася в мужчину. Випадком цим зацікавилися лікарі і, прослідкуючи родинні причини, викрили, що молодша сестра може теж перемінитися після операції в мужчину. В той спосіб сестри зміняться за одним помахом на братів.

ДИТИНА ЗНАЙШЛА ВЕЛИК ДІЯМАНТИ.

В бразилійському стейті Мінас Джеріс, у Бельо Горізонте, завважив один фармер, що його дитина батиться якимись дуже блискучими камінчиками. Коли приглянувся ближче, побачив, що це сім великих діямантів, з яких кожний мав вартість від 150,000 до 250,000 незетів. Дитина знайшла ці діяманти в намулі над річкою. З черги виявилося, що терен над згаданою річкою буде одним з найбагатших діямантових піль.

ЗВІРСЬКИЙ ЗЛОЧИН.

У селі Олексин, біля Городища, на Волині, якісь невідомі злочинці витруїли цілу рідню Миколи Колодія, що складалася з 7 осіб. З черги пішли злочинці до стайні й отруїли корову, коня, 7 гусей і 20 курей. Поліція веде енергійне слідство, щоби викрити звірських злочинців.

ЗГИНУВ НА ШИБЕНИЦІ.

Вбивника Шляфової та її дочки, Зиха, повісили в Перемишлі, бо президент держави не покористувався правом ласки. Перед смертю Зих курив нервово папіроску та спитався прокуратора: „Чому пан зі свідками так мені прислужився? Побачимося ще колись із паном прокуратором коло небесних воріт".

„ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІЯЛІЗМУ".

Під таким наголовком містить соціялістичний „Дзєннік Людови" статтю д-ра Льоса, в якій ставить питання: чому партійні маси перестали бути активні. Автор каже, що теперішня генерація, від якої жадають активности, стратила вже віру в краще майбутнє, бо зачасто її ошукували. Колись ця генерація боролася за парляментарну демократію і лучила з нею надії, які ніколи не могли сповнитися. Виборовши загальне виборче право та інші права міщанської демократії, маси розчарувалися. Тому пішли на війну, думаючи, що може в цей спосіб сповняться їх надії. Після війни прийшло ще гірше.

„Чи соціялізм може в найближчім майбутнім числити на відродження політичної активности широких мас, чи ні?" На це питання відповідає згаданий соціяліст великим: Ні! І тому радить соціялістам-провідникам йти дальше, не оглядаючись на масу, яка „не вірить, не має волі, ні ясно визначеної мети". Так запровадили соціялісти свої маси в сліпу вулицю, і тому так уїдають на націоналізм, який відбирає їм маси, бо дає нову віру, волю і мету.

ВЕСІЛЬНИЙ СКАРАБЕЙ ТУТАНХАМОНА.

Англійський археольоґ Грант знайшов підчас своїх розкопок у Румейлеґу (біблійному Бет-Шемеш) старинну памятку, що відноситься ще до весілля Тутанхамонового діда, фараона Аменготепа III. Є це скарабей, святий єгипетський хрущ, що був витесаний з каменя, величини куска мила. На ньому є 10 стрічок гієроґліфічного напису з описом весілля фараона та з рівночасним поданням границь його царства. Виходить, що до Єгипту належала тоді і Палестина та Сирія. Гієроґліфи на скарабею збереглися дуже добре, хоч їм уже біля три тисячі пятьсот літ, а цілий він був колись на зелено полиманий, чого сліди видно ще нині.

ТАКИХ БАГАТО.

В Чорткові арештовано голову місцевого польського Сокола, Людвіка Ґльодта, члена ендецької організації, під закидом грошевих зловживань у місцевому повітовому виділі де був секретарем. Предметом слідства є сума 100,000 зл., на які склалися позиції з фонду убогих військового приспособлення, роземчої комісії і ін. Крім того закидують Ґльодтови, що брав від приватних осіб і організацій хабарі при купні будівельних парцель, що були власністю державною або самоврядною.

ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ.

Радянський уряд почав продавати корови по низькій ціні поміж селян, щоби заохотити їх до видатнішої господарки. Корови стануть приватною власністю покупців. В той спосіб уряд завертає тепер з дороги безоглядної колективізації і підпомагає приватний спосіб господарки, хоч і в рямцях колективних господарств. Робить це тому, бо як перше зарядив колективізацію господарської худоби, селяни вирізали товар, наслідком чого не було чим обробляти господарств. Тепер уже можна буде мати свою худобу на колективних господарствах. Вільно також буде мати свої городи, а на них плекати худобу, свині й кури.

ВДАРИЛА ПОЛІЦАЯ, ЗАПЛАТИЛА КАРУ.

Пані Джеймс Паппас з Дромгеллер, Алта., заплатила $10 кари й кошти в суді за те, що вдарила в лице кінного поліцая М. Несбіта, коли він помагав арештувати її чоловіка за здогадне переступлення лікерного закона. Сталося це 18-го серпня, коли поліція перешукувала дім. Джеймс Паппас не признався до вини незаконного посідання лікеру. Йому присудили $200 кари й кошти, коли прокуратор Кларенс Смит з Калґарі доказав другу провину проти нього.

ВТЕЧА ЖИДІВОЧКИ ДО МОНАСТИРЯ.

В липні ц. р. втікла з дому родичів у Холмі 18-літня Сура Байла Ротгольц, що від довшого часу хотіла змінити віроісповідання. А що не мала ще скінчених 18 років, ні в одному з місцевих монастирів не хотіли її приняти. Родичі дівчини довідалися, що донька схоронилася до одного монастиря у Львові, і тому звернулися до львівської покуратури за інтервенцією. Справою заняся поліційний слідчий віділ, а що поліція не має доступу до монастирів, звернулася з запитом до митрополитальної курії. Перед кількома днями поліція дістала відповідь, що Ротгольцівна перебуває справді в одному із львівських монастирів. Ротгольцівна заявляє, що дома били її за намір вихреститись; особливо знущався над нею брат Самуель. В котрому монастирі вона знаходиться, не сказано. В листопаді вона скінчить 18 літ і може власновільно рішати про свою долю.

ШТУЧНІ БЛИСКАВКИ.

Шведський професор Геральд Норіндер вибрав собі на предмет дослідів явища грому та блискавки. На цьогорічнім зїзді шведських пожежників в Упсалі мав він виклад про свої останні спостереження. Він створив собі спеціяльні інструменти, що дозволяють йому приглядатися блискавкам та рухам електричної струї у свому інституті. Норіндер уміє теж витворювати штучні блискавки з напругою 30,000 вольт і сподівається, що небавком зможе витворювати електричні удари на півтретя міліона вольт. Він придумав теж громозводи, що обезсилюють дуже сильні громи. Норіндер піддав проект, щоби величезні дерева зрізувати його громами.

ДОБАЧУЮТЬ КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ НАВІТЬ У ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ

ХАРКІВ (Україна). — Центральний Комітет комуністичної партії України оголосив комунікат, у якім обвинувачує Український Інститут Педагогіки в контрреволюції й петлюрівщині. В комунікаті кажеться, що цей Інститут вправді багато працює й багато видає друком ріжних праць, але ті праці не мають великої наукової вартости, бо з них повіває націоналістичним, українським, сепаратистичним, контрреволюційним духом. В тім Інституті, кажеться далі, працюють такі петлюрівські елементи як Бадан, Вітек, Приступа, Канюк (Вітек це відомий український діяч з Галичини, бувший посол до австрійського парляменту, а Бадан теж з Галичини. — Ред.), які пересякли буржуазно-націоналістичним світоглядом. Український Науковий Інститут представляє собою підставу для акції українських буржуазних націоналістичних елементів. З ним разом працювало в такім самім напрямі і товариство „Педагоґ-марксист", у якім були такі елементи як Соколянський, Григоріев і Пасика, котрі змушували вчитися по українськи дітей національних менщин на Україні. Осуджуючи те все, Ц. К. комуністичної партії закидає обидвом тим установам, що вони були у звязку з ворожими Совітам елементами та з клясовими ворогами, як теж проповідували ворожі Совітам теорії.

Обвинувачених українських комуністичних учених, які були відомими віддавна комуністами, виключено з комуністичної партії та наложено на них гострі кари.

СОВІТСЬКА ПРОПАҐАНДА В СПРАВІ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН (Англія.). — Українське Бюро подає, що Совіти розпочали в англійських газетах сильну пропаганду в справі голоду на Україні, заперечуючи той голод і вимерття міліонів населення з голоду. Співробітниця комуністичних газет, місс Джон Бічам, яка постійно перебуває в Лондоні, розписується навіть у „Менчестер Ґардієн", що на Україні такий урожай, якого не памятають від 35 літ. Вона описує веселі селянські лиця, в часі, коли ті, що були на Україні, розповідають про опухлих з голоду людей.

СТРАЙК БОРИСЛАВСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

БОРИСЛАВ (Західня Україна). — В Бориславі центрі галицького нафтового промислу, 96 нафтових робітників осталися під землею і не виходять на верх та голодують на знак протесту проти обмеження числа робітників. Власти старалися намовити робітників залишити страйк, але страйкуючі від свого не відступили.

НІХТО НЕ ЗНАЄ, ЯКИМ КОРАБЛЕМ ЇХАТИМЕ ЛІТВІНОВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Макс Літвінов, совітський комісар заграничних справ, мав у Берліні довшу розмову з журналістами і заявив, що коли мова про нього, то він готов дійти до згоди з президентом Рузвелтом за пів години. Заявив теж, що віджджає до Парижа. Та відїхав і слід за ним пропав. Журналісти шукали його в Парижі, але його не було. Припускають, що він поїхав до Італії, щоби там всісти на корабель в Генуї. Ціла його дальша подорож є прикрита цілковитою тайною. Ніхто не знає, коли він відїде до Америки і коли сюди приїде.

НЕНАВИСТЬ АРАБІВ ДО ЖИДІВ ЗРОСТАЄ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — І тут були 3 Араби вбиті, а 70 ранених, у боротьбі Арабів з поліцією, котра не дозволила їм на демонстраційний похід, яким вони хотіли запротестувати проти кольонізації Палестини Жидами.

Всі жидівські склепи, які знаходилися близько дільниці, котру замешкують Араби, були позамикані. На всіх землях, замешкалих Арабами і магометанами, панує велике розярення. І з усіх сторін надходять телеґрами, в яких арабські лідери висказують своє обурення зприводу жидівської кольонізації й заборони протестів проти неї. Разом з тим зростає теж ненависть до Жидів.

ЗАДЕРЖАЛИ КОРАБЛІ З ЖИДІВСЬКИМИ ІМІГРАНТАМИ.

ЯФА (Палестина). — Задержано на морі два кораблі, „Марта Вашинґтон" і „Польонія", які привезли з собою коло дві тисячі жидівських іміґрантів, котрі хочуть поселитися в Палестині. Тих прищельців бояться випускати на палестинську землю, щоби ще більше не обурити Арабів та не спричинити ще більших заворушень.

ЛЬОКАРНЕНСЬКИЙ ДОГОВІР БЕЗ ЗНАЧІННЯ.

ЛОНДОН. — Лорд Бевербрук взиває Велику Британію до проголошення, що Льокарнський договір, уже давно нарушений Францією, не істнує, та що Англія не є зобовязана до оборони Франції проти Німеччини й Італії. Тисячі людей, що прислухувалися промові Бевербрука, голосно оплескували те домагання.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110. of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОЗОК ІМІҐРАЦІЇ

В голосах наших читачів піднесено закид, звернений у сторону тої інтелєктуальної частини нашої іміґрації, яка не виявляє більшої активности в обговорюванню наших громадських справ.

Коли під тим обговоренням розуміти ріжні проєкти, то їх ніколи не бракувало. Навіть ґазетам треба було здержувати друкування ріжних фантазій, бо людям надоїло читати те, що є далеке від дійсного життя і не є основане на практиці й знанню теоретичнім, на науці. У нас був досі великий брак людей, котрі вміли би підходити до важних справ у науковий спосіб. І тому ціле наше життя, до проєктів включно, побудоване на примітивізмі, який так важко викорінити.

Скільки то важних справ підношено на конґресах „Обєднання", чи його річних засіданнях, а як мало ними цікавилася т. зв. інтелєктуальна частина нашої іміґрації. Питають тепер, що є з нашою школою в Америці. А скільки то рефератів і резолюцій вийшло в тій справі з Обєднання! Та чи навіть ті, що тепер нарікають на оплаканий шкільний стан, займалися поправою цеї справи? Нарікають, що нема пресового бюра в Америці. А чи та справа не була вже стільки разів обговорена й чи щодо неї не запали вже стільки разів ріжні рішення? Але в нас це промовчується і виходить, що треба це пригадувати не тільки загалови, але навіть тим, що беруться заводити реформи.

Нічого не вийде з такої акції, коли кождий буде на свій лад проєктувати й орґанізувати. Всякі пляни мусять числитися не тільки з реальними потребами, але і з силами, які маємо до диспозиції, коли ті пляни прийдеться переводити в життя.

Нічого не вийде з плянів, якщо вони не виходять у відповідну пору і на відповіднім форумі. Нічого не вийде з того, коли будемо виказувати, що хтось інший чогось не виконав, чи не вмів виконати. Треба самому виказати силу свого мозку і свої орґанізаційні здібности. А що це дуже важко зробити, то принаймні треба йти зорґанізованою ґрупою і в той спосіб улекшити розвязку якоїсь проблєми.

Конґрес Обєднання, який відбувається що три роки, дає нам змогу принаймні авторитетно порушити цілу низку життєвих справ, які відносяться до старого краю і до нашого життя в Америці. І хто думає серіозно про розбудову нашого життя та про оборону інтересів нашої нації, той повинен використати теперішній конґрес, щоби перевести такі ухвали чи проєкти, з яких говорив би дійсний мозок нашої іміґрації.

О. Сновида.

ЩО ВАРТА ЧЕРВОНА АРМІЯ?

Японсько-російське непорозуміння знову, як доносять часописі, загострилося. Японія перервала получення Росії з Владивостоком. Чи з цього вийде збройний конфлікт, не знати. Але — якби він виник, **що є варта червона армія?** Це питання ставляють собі в усіх европейських і американських канцеляріях... Спробуймо й ми вкоротці відповісти на нього.

Передусім, щодо видатків на армію, то Совіти стоять на однім з перших місць серед держав світа. А саме, в той час, коли Злучені Держави видають на армію (і фльоту) коло 18 міліярдів фр. франків, а Франція — коло 12, Совітська Росія — 15. Від 1922 р. в Росії знов обовязує примусова воєнна служба, вибиральність команди — річ звичайна на початку революції — скасована. Ділиться червона армія на: 1. сталу — до 560 тисяч, 2. територіяльні війська (неозначене число), 3. відділи ҐПУ — до 120,000, до цих відділів входять всі роди зброї, а навіть такі, яких не має постійна армія, бо ще спеціяльні відділи для панцирних потягів, уживаних для горожанської війни. 4. до відділів ҐПУ приділені відділи ЧОН-у („чіни особого назначенія"), рекрутовані виключно зпосеред партійців, їх число тримається в тайні, але мусить бути досить показне з огляду на високе число членів партії. 5. подібно як ҐПУ і ЧОН — для боротьби з „внутрішнім ворогом" головно служать і конвойні відділи (число їх теж тримається в тайні). 6. тій самій цілі служать і відділи ВОХРА для охорони залізниць, фабрик і копалень. Чисельна сила цих відділів виносить 100,000.

Як з цього бачимо, ціла орґанізація совітської армії наставлена більше не на боротьбу з „заграничними імперіялістами", а на вічну горожанську війну з „контрреволюцією", нездушеною навіть по довгих літах панування совітського режиму. Ці відділи для боротьби з „внутрішнім ворогом" уживаються при всяких „кампаніях" уряду: посівній кампанії, податковій, позичковій і т. п. А наслідок того — **що совітська армія зовсім не є підготована до війни.** Для правилної мобілізації бракувалоб і засобів транспорту, і достаточної скількости муніції. Червоного вояка вчать безнастанно — „азбуки комунізму", і через те терпить чисто військове вишколення.

Але навіть це чисто військове вишколення має ті дефекти, що пристосоване більше до характеру східних театрів війни. Спеціяльну увагу звернено на формування кінноти, від часів Тамарляна найважніший рід зброї на східних рівнинах. Тактично — з огляду на розвій новочасної артилєрії — кіннота вже ніде не грає давньої ролі. Але — на Сході, де нема ніяких доріг, — її значіння ще не минуло... В наслідок цього бездоріжа не могли би Совіти послугуватися як слід і своїми тенками й тяжкою артилєрією. Отже для офензивної війни совітська армія мало приготована; щож до дефензивної — то, наскільки на перший плян висувається її політичне, а не чисто військове приготування, — теж ні...

Совітська армія є грізний противник — для ворожої армії, якої мораль легко захитати; для армії яка податна на комуністичну пропаґанду. Але з противником, сильним духом і патріотизмом — ця армія нічого не вдіє. Цим треба пояснювати і трусливе поведення совітського уряду супроти Японії. Коли перед роком вмаширувала японська армія в Манджурію, совітська преса відкрила скажену пропаґанду проти японського „імперіялізму", але на всякий випадок поробленого приготування — відступити за Байкал... В січні хотіла Росія вратувати для себе Харбін і запропонувала Японії пакт неаґресії. Японія відхилила пропозицію і — заняла Харбін. Росія запротестувала і — успокоїлася... І так робитиме вона завше з усяким нездеморалізованим противником. Факт — цікавий особливо для нас, як доказ, яку величезну ролю відіграє в боротьбі з большевизмом — неугнута віра в свою справу і незахитана національна мораль...

Коли взяти ще під увагу — інші, не чисто військові моменти — повний розвал транспорту в СССР., фінансову катастрофу, брак гроша і здециндовано ворожу поставу селянства, яке при мобілізації творило би головну частину армії, і яке чекає лиш дістати зброю в руки, щоби порахуватися з большевизмом так, як у 1917 році порахувалося з царатом, — то ясно стане, що варта совітська збройна сила і в чім причина пацифізму совітського уряду...

Росія, як мілітарний чинник в Европі і в Азії, по волі сходить на третій плян. Її армія це поліція для охорони режиму в середині країни, йому ворожої. Воювати Совіти не рішаться. А коли рішаться, або коли їм війну накинуть — це буде, як у 1914, початок кінця большевицького режиму.

СОВІТСЬКА РОСІЯ — КАПУТ

На книгарському ринку появилася недавно книжка: **KAPOOT, a Narrative of a Journey from Leningrad to Mount Ararat in Search of Noah's Ark.** By CARVETH WELLS. Robert M. McBride and Company, New York, 1933.

У РОСІЇ ВСЕ КАПУТ.

Заголовок книжки походить від відомого слова „капут", що значить стільки, що кінець. Автор оповідає, як він попав на цей заголовок. Він входить до першого російського готелю підчас своєї подорожі по Росії. Хоче їхати на поверх готелевим елевейтором, але служба його повідомляє, що елевейтор „капут". Так, зломаний, не працює.

Взявши кімнату, він хоче вмитися. Йде до купальні, повертає курок, але вода не тече. Кличе послугача, але цей тільки пояснив, що купальня „капут". Купальня працювала колись. Перед революцією.

Як большевики побудували в Ленінґраді ряд домів для робітників, вони завели в них електричні дзвінки, якими дзвониться через натиснення ґудзика на вулиці. Пощо таких дзвінків у Росії, автор не знає, бо в Росії люди відвідин не роблять, а чрезвичайка, як приходить, хазяїна дому про прихід не повідомляє. Завели дзвінки певно тому, бо в світі принято мати дзвінки. Та наслідок був такий, що люди дзвінків не вживали, а діти, забавляючися на вулицях, натискали на ґудзики й тішилися, що дзвінок дзвонив. Дзвонили й дзвонили, поки всі дзвінки не стали „капут".

У Росії часто трапляється цей „капут". Ідете трамваєм, ідете, — нагло трамвай стає і далі вже не поїде, хочби що йому робити. Трамвай — капут!

ВЕЛИКІ НАМІРИ АВТОРА.

Автор книжки вибрався зі своєю жінкою до Росії, щоби побачити цей цікавий край власними очима. Ні автор, ні його жінка не мали ніяких упереджень до Росії. Вони готові були оглядати край, пізнавати його з першої руки, оглядати успіхи урядової політики. З тою цілю вони дались затягнути на прогульку, яку влаштовує большевицьке подорожниче бюро.

Спершу Велси їздили з провідниками бюра. Двісті пасажирів бюра їздили гарними вагонами, мешкали в гарних готелях, вганяли гарними автами Лінкольна, їли добру їжу.

Та автор з цього був невдоволений. Він не хотів їздити з іншими та слухати навченої напамять пропаґанди большевицьких аґентів, оглядати тільки те, що йому покажуть. Він скоро побачив, що цілю провідників тури було зааґітувати туристів до комунізму. Він побачив, що багато подорожних справді далися зааґітувати, і пізнав, що вся Росія сміється в кулак з наївних туристів, які ковтнули большевицьку пропаґанду без обиняків та ще й заплатили за те, щоби їм нащіпити недугу.

З тих спостережень зродилося в нього бажання скинути з себе ярмо большевицької пропаґанди та піти топтати Росію власними ногами й оглядати її власними очима. Большевицькі аґенти не можуть цього зрозуміти, але він настає на своє. Остаточно добуває собі волю, але вона його дорого коштує. Не має він уже білетів на їжу і мусить платити казочні суми за поживу. Нема вже для нього авт, що розвозять туристів, а мусить платити за фіякра до недалекого готелю 40 рублів. Приїхавши до готелю вечером, застає його замкнений. Часто приходилося їсти мерзені річи, хліб, повний заліззя; тіста, вкриті мухами. Часто приходилося спати в страшних норах. Автор тяжко заплатив за свою незалежність.

НОВОМОДНА АРИСТОКРАТІЯ РОСІЇ.

Одначе ціна показалася йому оплаченою цікавими досвідами. Де, наприклад, міг би він переконатися, яке становище займають комуністи в Росії, якби був держався втертих тур „туристичного бюра?" Його анґлійський приятель з анґлійської амбасади завів його до одного ресторану, де в кімнаті була орхестра, де була долівка для танців, де при столах сиділи групи мужчин і жінок, сміючися, їдячи, пючи й танцюючи. Як родовиті капіталісти.

„Чи це члени комуністичної партії?" — автор спитав.

„Очевидно", відповів йому товариш. „Хтож інший міг би їсти такі страви нині в Росії?"

Що аристократичний дух з Росії не пропав, це видно з большевицької пози проти чемности. Хто заховується чемно, той в уряді не може нічого добитися. Добитися чогось може хіба той, хто заховується грубо. Так грубо заховувалися старі аристократи супроти урядовців.

ПО ДОРОЗІ НА УКРАЇНУ.

По дорозі на Україну автор купує собі за 8 доялрів курку. Курка була така зогнила, що він її викинув за вікно. Але за вікном її схопив якийсь обдертий хлопчина. За ним пігнався другий. Та від нього відобрав курку старий мужчина. Там править право кулака, сила рішає про право.

Кілька стацій далі той самий хлопчина, що перший схопив гнилу курку, знов заглянув у вікно та попросив Американця викинути курку. На стації було більше дітей, які в надії дістати курку приїхали з другої стації.

Таких дітей без опіки в Росії багато. В Америці показують фільми, які змальовують гарну роботу уряду для тих дітей. В Росії цеї роботи не видно. Там діти жебрають, крадуть, грабують, а уряд, замісць дбати за них, їх просто „ліквідує", себто доводить до загибелі. Вони вічно мандрують по Росії. Перед кождою стацією десятки цих дітей злізають з кождого поїзду, а коли поїзд виїздить зі стації, вони знову влазять на нього, а публика часто камінням побиває їх, як вони чіпаються за потяг.

НА УКРАЇНІ.

Автор здобув справді незвичайні для себе річи з України. Перше, що його вразило за цей край, котрий був колись „шпихлірем Росії", що він голодує. Господарські будинки всюди повалені. Вози лежать без коліс. Рільниче знаряддя — „капут".

Поїзд автора стрічає цілі поїзди „кулаків", селян, засуджених урядом на заслання на Сибір. Їхали вони поїздами так, що в Америці так навіть худоби возити не можна.

Всі ці муки комуністи в розмовах з автором виправдували спротивом цих людей проти уряду. Тільки подумайте собі, говорили йому, підчас горожанської війни ці „кулаки" нищили комуністичних комісарів. Це було десять літ тому, а Москва їм це памятає ще й тепер.

„Приїжджаємо на стацію", записує жінка автора в своїм щоденнику, видно на Україні. „Боже, що за вид! Я цього ніколи не забуду. Вбожество, бруд, недуги, голод видно всюди. Жінки, в лахах та дрантю, лежать усюди в поросі й бруді, а півголі діти ссуть їх порожні груди. Одіння цих людей повязане ликом, і виглядає воно, гейби вони не здіймали його роками. Бачу жінку з чотирома малими дітьми. Найменше не може мати більше як тиждень. Воно ссе одну грудь, а друге, мабуть однорічне, сіпає за другу. Тепер вона відсунула річну дитину та прилучила другу, може дворічну. Вона дає ссати тром дітям, а сама їсть кусок огірка. Коло неї лежить шкіра старого кавуна. Мала дівчина коло неї, коли судити з її росту, не має більше як десять літ, але в неї лице, як у людини 30-літньої".

Такі сцени оглядав автор на Україні. Не можна їх усіх подати в цьому короткому огляді. Хто хоче їх пізнати, повинен прочитати цю незвичайно цікаву книжку. Вона на це вповні заслугує.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(5)

Пройшов поле, пройшов гайок і знов пустився полем. За полем був ліс. Ішов стежечкою. Ся стежка ввела його в глибину ліса і по двогодинній мандрівці завела його до колиби, вже давно покиненої. Далі стежка вже не ішла. Вертатися не думав, бо погадав собі, що лісови десь буде кінець. Торбу кинув в кущі коло колиби і пішов далі ґустим лісом.

Хтоб його тепер побачив, не дуже пильно призираючись йому, міг би взяти його за двірського слугу, хвилево без місця, що пустився пішки шукати свого щастя. Виглядав сильно утомлений. Дошкулював йому голод. Утома разом з невиспанням стали брати над ним верх. Та се не тривожило його. Багато більше лякало його те, що хвилями ноги ні з того, ні з сего згиналися, наче би хто вдаряв його поза колінами. Також в крижах поболювало його. Очевидно, що скок з поїзду і упадок не лишилися без наслідків. Він ішов та йшов вперед. Ліс ставав щораз густіший і змінював свій характер. Зразу була сама дубина. Пізніше стали показуватися чатинні дерева. Поволи ліс перейшов у темний смерековий бір. Місцями переважала ялина. Вікові дерева своїм верхітям заслонювали небо. Подальше, де не видко було віток, що в густім лісі прикрашали тільки вершки дерев, ліс виглядав наче густа, безконечна колюмнада. Де нема сонця, там нема зелені. Земля в лісі, що не мала трави, була покрита мягкою верствою чатиння. По сім чатинню ступалося як по диванах.

Ледви ступаючи перетомленими ногами, волікся поволи вперед, не звертаючи уваги на окруження. Вже гадав, чи не змінити би напрям мандрівки, бо став потерпати, що в сторону, куди йде, ліс і за тиждень не скінчиться. Не лиш утомлений і голодний був. До всього того почув спраґу. Коли зупинувшися став думати, вправо чи вліво звернутись йому, побачив, що перед ним ліс троха ясніший. Ступив іще кількадесять кроків вперед і... далі годі було! Зупинився над берегом великої води. Інший гадав би, що бачить, як не море, то бодай озеро таке велике, що противного берега оком не доглянеш. Збіглець знав, що то Волга.

З високого берега Збойський зійшов униз. Напився води і почув, що став жвавіший. Вийшов назад на гору. Край ріки ішла дорога. Він пустився долі рікою. Не сумнівався, що попаде на якісь хати, на людей і між ними знайде поміч.

Не минуло чверть години, як показалося маленьке село. Може присілок якого великого. Біда була тільки в тім, що воно було по тім боці ріки. Він був добрий пливак і поміркував собі:

— Найліпше було би роздягнутися, одяг скрутити на голову і переплисти на той бік.

Сів на землю, щоби роззутися. Почув, що тої штуки не втне. Іти поволи він ще годен був, бо мязи потрібні до ходу вже були розрухані. До інших рухів, отже й таких, щоби плисти, він ще не був спосібний. У всіх членах почув таку слабість, що й черевиків стягнути не давала йому.

— На Волзі повно рибаків, — подумав. — Чейже когось знайду тут з човном. Як заплачу, то перевезе. Як треба буде, то човен куплю, або й вкраду. Хоч би й хати були тут, на сім боці, то мені треба на той бік, щоби затерти, замести слід.

Ледви встав, бо сидячи, його мязи вже стали деревіти. Тепер йому було багато тяжче йти, як раньше, ще заки був сів. Ноги треба було наново розгойдати, розходити.

Волікся далі якої пів години і прийшов до місця, де ріка завертала каблуком, обіймаючи маленький лісистий ріжок. Ріг спадав поволи до води. Коли кізь ліс і кущі продерся на вільне місце, висуваючися з кущів, побачив лодку. Лодка не була порожна. Він зараз міркував собі, що лодку годі буде наймити, чи силою забрати, бо в ній сиділа дівчина, по одягу судячи, якась панна.

Видко було, що вона щойно викупалася. Зпід соломяного капелюха визирало мокре, на ґудз завязане ясно-русе волосся. Під крисою капелюха Збойський замітив молоде, хоч худощаве, та гарне лице з правильними і твердими рисами. Одіта була в перкалеву, ясно-сіру блюзочку, оперезану тонким ремінчиком. В голих по лікті сильних руках держала весло, котрим тихо гребла до берега. Лодку вже пригнала до піскової мілини і підвелася, розгойдуючи лодку ногами. Збиралася вискочити на беріг, саме тоді, коли Збойський висунувся з кущів. Щоби на себе звернути увагу, закашляв і пустився до води.

— Вибачайте, пані — зачав.

Дівчина стрепенулася, з жахом глянула на нього синіми очима. Не надумуючися пхнула веслом в пісок і лодку відсунула від берега назад в ріку.

— Не бійтеся! — промовив стрівожений, що втече з лодкою і йому годі буде пробратися на той бік. — Не бійтеся. Я вам нічого не зроблю... На хвилинку станьте!

Дівчина не послухала його. Усіла на лавочку і, гребучи веслом, завертала.

— Підождіть! — крикнув. — Мушу вам сказати щось. Чейже ви там тепер цілком безпечні. Моїх слів хіба не потребуєте боятися. Вислухайте мене!

Дівчина задержалася.

— Чого ви від мене хочете? — спитала, держачися так далеко від берега, що чула себе безпечною. — Я вас не знаю і ніколи не бачила. Ви сторонський?

Її голос був грудний, низький. Вона троха гаркавила.

— Я доконче мушу пробратися на той бік, в онте село. Дайте мені вашу лодку. Я її вам назад відішлю. Або перевезіть мене самі. Заплачу. Скільки хочете?

Предложення їхати з тим незнакомим, обдертим чоловіком, затрівожило її до решти. Виглядав так, що довіря до нього не могла мати.

— Я не перевізниця! — відповіла і обернула лодку. Гребучи веслом завзято, скоро відпливала від берега.

Відпливши яких двіста кроків і чуючи себе вже цілком безпечною, вона озирнулася. Молодий чоловік стояв спертий об дерево. Понуривши голову держався віток, неначе, щоби не впасти. Його справді покидали послідні сили. Чув, що заморока обіймає його.

(Далі буде).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в четвер, 2. листопада, в годині 8.15 ввечір, в галі Укр. Православної Парохії, 334 Іст 14 улиця. На ті збори мають явитися всі члени Відділу та вирівнати свої залеглі й біжучі членські вкладки. — Близнак, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться 5. листопада, в годині 1-ій пополудни. На цих зборах всі члени повинні бути присутні, бо буде обговорена справу балю, котрий ухвалено минувших зборів. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо як відомо, ми платимо до каси відділу лиш 25, то це не вистарчає, щоб членам кредитувати. Члени, котрих діти є в молодечім департаменті і вже мають 18 літ життя, повинні скористати з однорічної безплатної вкладки до Союза і переписати їх до старших членів. Ці знов члени, котрих діти ще не є вписані до Союза, повинні їх записати і тим притримати їх в українських рядах. Проситься членів старатись о нових членів. — К. Січевський, пр.; Гр. Підлісний, секр.

Найкраща пора...

Учитель: Коли найліпша пора збирати овочі?

Ученик: Коли пес добре привязаний.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗА БОЙКОТ НІМЕЦЬКИХ ТОВАРІВ.

Жидівський комітет для бойкоту німецьких товарів відіслав до Мейсі, найбільшої департаментової крамниці в Ню Йорку, з протестом проти продажі й розголошування цею крамницею німецьких сирів.

У відповідь на цей протест заряд крамниці, котра є власністю Жидів, признав, що він не повинен оголошувати сирів, але думає, що крамниця повинна продавати далі німецькі товари, коли за ними люди питають.

Заряд крамниці станув на становищі, що купець має обовязок супроти своїх покупців вдоволяти їх бажання щодо товарів. Жидівський комітет був зацікавлений виключно в тому, щоби пошкодити Німцям.

ҐАЗЕТИ И ОГОЛОШЕННЯ.

Жидівський комітет опісля написав проти оголошення крамниці Мейсі друге оголошення, в якому комітет критикував становище Компанії Мейсі та доказував, що вона повинна прилучитися теж активно до бойкоту німецьких товарів.

Кілька нюйорських ґазет не згодилися подати цього оголошення. Не приняла його навіть газета „Таймс", котра є власністю Жидів. Онтермаєр з жидівського комітету подає здогад, що ці ґазети не подали оголошення жидівського бойкотового комітету тому, щоби не вразити Компанії Мейсі, котра дає дуже багато оголошень до ґазет. Він робить заключення, що ґазети не повинні були посуватися так далеко в своїх оглядах для тих, котрі оголошують в них свої фірми.

Тимчасом бизнесовий завідувач „Таймсу" заявив на спеціяльний запит тижневикови „Ню Републик", що оголошення жидівського комітету не подано тому, бо це оголошення атакувало характер одної крамниці та підсувало читачам думку нічого в тій крамниці не купувати. Газета не може рівночасно принимати оголошення від фірми, а потім подавати в добрій вірі друге, щоби читачі в неї не купували. „Ню Йорк Гералд Трибюн" відповіла тому самому тижневикови, що оголошення не поміщено тому, що воно нападає на другу фірму, яка теж оголошується в ґазеті.

Ціла ця суперечка за засади й політику показує, що навіть у справах, які виглядають дуже прості, є часто дві й більше сторін, зі собою суперечних, які тяжко з собою погодити. Тому й не можна дивуватися, коли інший тижневик, „Нейшен", зібрав усі листи та подав їх разом майже без коментарів зі свого боку.

ПРИЧИНИ И НАСЛІДКИ.

На обіді, уладженім у Ню Йорку Федеральною Радою Церкви Христа Америки, що лучить усі протестантські церкви, говорено про останні перевороти в Німеччині.

Хоч усі бесідники осуджували політику Гітлера, головно супроти Жидів, то один бесідник, д-р Нібур, професор теольоґії, доказував, що німецький ухил до націстичної політики це наслідок Версайського договору та слідуючої за ним незідности аліянтів роззброїтися.

У Німців націзм вийшов головно з бажання переломити вічну неволю, яку аліянти наложили на Німеччину через Версайський договір. Тимчасом перед націстичним переворотом аліянти схилялися більше до ревізії Варсайського мира, ніж вони схиляються після перевороту.

БОРОТЬБА ПРОТИ НАЦІС ЧЕРЕЗ НАСЛІДУВАННЯ НАЦІС?

Добившися заборони німецького свята в Ню Йорку, жидівський провідник Онтермаєр заявляє, що Американці повинні бути зацікавлені в поборюванню антисемітизму, бо в Америці німецький антисемітизм шукає союза в Ку-Клакс-Клені.

Союз Американських Свобід стоїть на становищі, що навіть націс не можна поборювати націстичними способами, через заборону віч і промов. Справді, як можна поборювати націстичні способи, коли їх борються націстичними способами?

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(1)

Прокуратор: Що означав вислів В. Біласа, що „Голувко поїхав без білету до неба".

Підсуд.: Це була іронія.

Прокур.: Навіщо іронія?

Підсудний не вміє вияснити і попадає в сутичку з предсідником (оба нараз говорять). Далі підсудний каже, що він як член ОУН не міг про це питати другого члена ОУН. Підсудний згадав мабуть раз В. Біласови, що вступив би до поліції як конфідент, щоби працювати для ОУН, але пок. В. Білас додав: „уважай!" На питання предсідника вияснює, що не міг видати ні одного назвища члена поліції, бо пішов би під наглий суд. Підс. Барановського не знав давніше. На питання судді Купровського каже, що Бунія пізнав ще в „Пласті" і тому з ним товаришував. Там не було „соціяльних ріжниць". Про приїзд пок. Голувка оповів В. Біласови припадково того самого дня тому, що цей витягнув йому з кишені „газету" з новинкою про приїзд нових лікуванців. Вкінці знову приходить до сутички між предсідником і підсудним тому, що Мотика в слідстві зізнав, що жест Біласа рукою та його усмішка були зі звички, а тепер каже, що усмішка при згадці „посол поїхав до неба без білету" була загадкова. По кількох запитах оборонців закінчено переслухання другого підсудного в год. 3.40 пополудні і розправу відложили до середи на 9 год. вранці.

Другий день розправи.

Згідно з устійненим учора пляном розправа за вбивство Голувка в другому дні мала початися в год. 9 рано. На салі розправ зявився трибунал, прокуратор, оборонці, журналісти та публика. Ввели обвинувачених. Тимчасом предсідник, віцепрезидент Вондраш, ствердив, що на салі нема присяглого Льоренца. Тому предсідник зарядив перерву, та приказав відшукати Льоренца.

Виявилося, що Льоренц самовільно відїхав до Дрогобича. Його привезли автом назад до Самбора та покарали гривною 200 зл.

Розправа почалася наново після 3-тої год. конфронтацією об. Мотики та Бунія. Предсідник питає Мотику: Чи ви крім кари за участь в ОУН були карані за участь в інших організаціях?

Мотика: Я мав слідство за Пласт, його уморили.

Обор. д-р Рогуцький виясняє, що Мотика вніс апеляцію і справу уморено.

Предс. до Бунія: Чи пригадуєте собі щось про зустріч із Мотикою та про „Глос Дрогобицко-Бориславскі", про який учора згадував Мотика?

Буній: Не виключаю такого факту, хоч не пригадую собі.

Опісля починається переслухання третього обвинуваченого, Барановського.

Переслухання Барановського.

Барановський до вини не почувається; до УВО належав від 1923 р. За напад на почту під Калушем засудили його на 3-літню вязницю. В 1931 році вийшов із тюрми, бо був хорий на сухоти. За несубординацію виключили підсудного з організації, тому він звернувся до опінії за прихильною опінією, бо хотів дістати посаду в якій інституції. Так то познайомився з Чеховським, який обіцяв йому дати добру опінію, однаще домагався в нього льояльности.

Барановський намагається говорити про ОУН.

Предс. перериває йому, бере акти та каже: Будете зізнавати так, як в акті обвинувачення.

Барановський зізнає так тихесенько, що журналісти не всилі записувати його зізнань. На домагання оборони, щоби зізнавав голосніше, предсідник каже, що Барановський хорий на груди, та він (предсідник) добре чує.

Предс.: Коли ви познайомилися з пок. Березинським?

Барановський: В 1930 р., весною. Довідався від нього, що має в Дрогобичі пістолі. Дістав їх у свої руки, один продав Криськови, а Крисько продав його Гнатовому. Другий револьвер Ф. Н. 103,609, яким убито Голувка і який він дав у травні 1931 Гнатовому за посередництвом проф. Огродника в Дрогобичі, дістав назад після вбивства Голувка у свої руки і його 19. листопада 1931 р. заміняв за набої та оправу до дула дубельтівки. Коли один із револьверів після вбивства Голувка дістався назад у руки Барановського, він на тій підставі підозрівав, що цей револьвер був у руках людей, які вбили Голувка.

(Далі буде).

Зореслав.

СПІВЦЯМ.

Ні, не співайте вже пісень,
Оттих пісень журби й недолі,
Що гасять у душі огень
І забивають душі кволі.

Не сійте безнадійний сум
І хмари чорної зневіри
Співанням невольницьких дум
На струнах божеської ліри.

Не виливайте ріки сліз,
Не тратьте час на сумування
І киньте вогнянний девіз:
До праці, друзі, до змагання!

І киньте громом у серця,
Зірвіть усіх зі сну безділля
І куйте за борцем борця,
Готового на всі зусилля.

Нового духа в них вложіть,
Нові серця покладіть в груди,
Новим життям їх запаліть,
Сотворте тих, що звуться люди.

І покажіть їм ясний шлях,
Дорогу правди і завзяття
І станьте ви самі як жах,
Неустрашимі, як прокляття!

І будьте мов огень і гнів,
Мов громи бур долекосяглі,
Вогнем промовте до братів,
Вогнем кидайте в душі спраглі!

І не співайте вже пісень,
Оттих пісень журби й недолі,
А потягніть усіх з огень,
До праці, до борні і волі!

Срулько взяв свою жінку до кінотеатру. Молода Рухля лише поцокувала, приглядаючись палкій любовній сцені на екрані. Вернувшись домів, промовила до мужа: — Срульку, чому ти не любиш мене так, як той мущина свою жінку, як то представлювано нині на кіні?

— Дурне питання! Чи ти знаєш, скільки він бере грошей за те, що таке робить?

Кондуктор входить до вагону й просить подорожніх показувати тикети для контролі. Клапащук не може знайти свого тикета. Кондуктор просить, щоби ще добре перешукав кишені, а він тимчасом переконтролює інші вози й вернеться тут іще. На це Клапащук: Все це дуже добре, лише як я не маю тикета, то вже зовсім не знаю, де я мав їхати!

ЗАРОБІТОК.

У нас і досі думають, що лише вище інтелектуальне заняття є повноважне і що лиш воно дає всі найвищі досягнення, коли тимчасом у нас на Буковині далеко не доцінюють того, що нині ремесло й торговля чи промисл або якийнебудь інший заробіток може більше ущасливити і скорше довести до цілі, ніж ті усі „учені заняття", що з виїмком ліпше платних державних посад є нині зовсім спролетаризовані.

Позволю собі навести кілька помислів, що мають доказати, як то людина з сильною волею та без упереджень береться до якогонебудь заняття і заробляє собі не тільки на хліб насущний, але доходить навіть до майна й добробуту, якого нині ніяк не можуть осягнути всі ті, що вчилися латини, греки й університетських студій на те, щоб у дорослім віці безплатно практикувати, або що гірше: безчинно сидіти на голові свояків і на утриманню з їх ласки.

От для прикладу такі факти:

У тяжкій вязниці Сінг-Сінг в Америці сидів запертий на кілька літ і позбавлений усього майна Англієць. До всеї розпуки найбільше причинялася журба, з чого він буде жити, як його випустять. Серед такого роздумування побачив, що в келії бігала миш. І вже в його голові повстав у ту мить плян, що зробив його славним чоловіком і приніс йому великий маєток. Наш вязень зловив ту миш та став учити її ріжних штук: миш лягала і вставала на його наказ, перескакувала обручики, ходила на задніх лабках мов людина, та носила в зубах всякі предмети. Маючи багато вільного часу, учив він ще кілька мишей тих самих штук. Згодом мав він їх уже цілий відділ. А як його звільняли з вязниці, то він просив, щоби йому позволили забрати ті його учені миші. Зі своїми мишами став він показувати штуки зразу серед дороги, щоби заробити гріш на першу потребу, а потім зложив собі мишачий цирк, обїздив з ним цілу Америку тай заробив величезні гроші, що позволили йому у добробуті безжурко дожити віку.

В Італії помер недавно славний жонглер Растеллі. Його похоронили у великій параді, бо, хоч був молодий (34 роки), здобув собі дуже великий маєток. Растеллі змалку, граючися, перекидав мячиками й ріжними приладами, а найбільше вправлявсь удержувати у рівновазі ріжні предмети, що їх укладав на себе. Ще малим тримав він на голові кулю тай рівночасно накладав собі кулі на рамена й на руки, і люди дивувалися, як то він це все удержував у рівновазі. Свою штуку видосконалював чимраз більше, так, що в цирках став він славний на ввесь світ і побирав за свої виступи з мячиками, що їх нераз укладав по два і по три один верх другого, багато більші гонорарі, ніх їх мали навіть університетські професори та інші „вчені ітелігенти".

Як не вернувся з війни український письменник Авдикович, то вдова з дітьми жила дуже тяжко, заробляючи шиттям. Одної днини прийшла пані Авдиковичевій щаслива думка: вона продала машину до шиття й купила за те цукру та почала виробляти цукорки. Її пильність і енергія довели до того, що виріб її цукорків чимраз більшала, преславні цукорки пані Авдиковичевої були запаковані в папереці з українськими мотивами і в цілій Польщі вони мають славу найкращих цукорків. Нині пані Авдиковичева є власницею фабрики цукорків „Нова Фортуна" у Львові. Ця фабрика провадиться взірцево під кожним оглядом, займає багато робітників і дістає дипльоми, почесні письма і похвали зі всіх усюдів.

Сам Генрі Форд, один з найбільших богачів світа, пише про себе у своїй книжці „Моє життя і моє діло", що він, оставшися сиротою, дістав по батькові сього маєтку кільканацять гектарів ліса, що його продав тай пішов у науку до годинникаря. Його заінтересували рухи колісцят і механізм і вчув тоді вістку про спроби механічного порушування возів по дорозі, і вже як челядник зробив він власноручно самопридуманий віз-самохід. Перші проби Форда з його самоходом була неабияка сенсація, бо смішний і дивовижний автомобіль справляв такий гомін вибухами бензини, що всюди по дорозі пуджалися коні та перевертали вози, і поліція дозволила Фордови їздити лише безлюдними дорогами далеко від оселі, а крім того мусів він привязувати свою машину до телеграфічних стовпів і замикати її на колодку, як віддалявся, бо кождий був цікавий спробувати собі їхати тою дивовижею. Довго воно тревало, заки Форд видосконалив свій винахід тай переконав людей, що виробляти і продавати автомобілі буде дуже поплатне діло. Остаточна форма виробу авт це є ціла геніяльна система організації способу фабрикації (біжуча лента), що на кожних 5 мінут дає нове авто, але що більше: Форд створив цілу економічну систему співжиття і зорганізованого заробітку своїх 180,000 робітників у самій головній фабриці, даючи їм до розпорядимости своє ціле, для них збудоване і зорганізоване місто, так, що ідею своєї організації Форд ставить за взір і зарідок для модної організації праці в державі.

Загалом можна би навести дуже багато прикладів на те, як то люди, неліниві й неогірчені так легкодушно, як це в нас дієтся, і, що головне, без нерозумних орієнтальних пересудів, зуміли дійти до добробуту.

Не хибує і на цім полі бистроти думки з веселою закраскою. Оттак один убогий Американець дав оголошення до ґазет, що він порадить кождому в гарантований спосіб, як заробити без найменшого труду 1,000 долярів; а хто хоче цей спосіб знати, хай пришле йому в листі одного доляра. На це оголошення посипалися листи з долярами на адресу хитрого Американця, а він у туж мить писав кождому таку відповідь: „Як хочеш заробити без труду і безпечним способом 1,000 долярів, то знайди таких 1,000 дурнів, як ти, що прислав мені задурно доляра". — („Час").

Д-р Іван Стрийський.

„ПІД КРАКОВОМ ШИРИТЬСЯ МОСКОВСЬКИЙ ДУХ!"

Тверезий польський голос про москвофільсько-православну вакханалію на Лемківщині.

Недавно варшавський „Кур'єр Поранни" помістив під повищим наголовком статтю з негативним підходом до акції москвофільського православя на Лемківщині. Автор вказує м. ін. на куріоз, що православні священики виголошують проповіди по російськи та взагалі займаються русифікацією земель, положених уже в недалекій віддалі від — Кракова.

Стаття ота не обхоплювала цілости лемківської проблеми, промовчувала м. і., що москвофільська акція на Лемківщині в ніякому разі не могла би прийти до тих розмірів, що їх прийняла, при іншому стані офіціяльної польської національної політики супроти Українців, — а всеж зауваження автора були правдиві. А що „Курер Поранни" є органом санаційним, поважним варшавським щоденником (його гол. редактором є, як відомо, Войтіх Стпічинський), то варшавська московсько - православна митрополія тією статтейкою занепокоїлась і негайно на неї по своєму зареагувала. І так якийсь варшавський „православний Лемко" (певне урядовець консисторії, про якого слушно потім у томуж „Курері П." писалось, що він на Лемківщині ніколи мабуть не був і Лемків у життю не бачив) в той спосіб „спростовував" закиди польського часопису:

Неправдою є, що деякі православні священики виголошують на Лемківщині проповіди російською мовою; навпаки, всі православні духовники опанували лемківський діялект і тим діялектом навчають нарід. Богослуження відправляють у мові церковно-славянській. Тільки Поляк, який не знає місцевого лемківського діялекту, ані теж російської мови — ненароком навмисне — щоби вколоти православну церковну владу, каже, що православні священики навчають нарід у російській мові.

На те „Курер Поранни" негайно відгукнувся, не лише в цілости підтримуючи попередні свої твердження, але їх ще доповнюючи та представляючи безспірні докази. Сам автор польської статтейки заявляє, що він жиє на Лемківщині від народження, добре знає лемківський діялєкт, а будучи 3 роки в Росії вивчив там теж російську мову. З цікавости нераз заходить до лемківських церков і в тамошніх віроісповідних справах визнається. Запитує конкретно: в якій мові, як не у російській, виголошували впродовж літ свої проповіди православні священики: Пантелеймон Рудик, Онуфрій Сапіга, Іван Патронік, оставлений Михайло Грицай і інші? Як промовляє до Лемків Москаль з народження о. Гавріїтков? Як промовляв до Лемків підчас візитації у 1931 р. православний епископ Симон? Богослуження відправляють православні священики на Лемківщині радше церковно-славяно-московською мовою, зовсім неподібною до тої, якої вживають священики греко-католицькі. Вимова — чисто російська: „Багародіца", „вєкі вєков", „памолімса", „утєшітєль", „Дєва", „грєшний", „согрєшіх" і т. д. Поляк із Лемківщини впевняє, що, будучи на такому богослуженні, мав цілком враження, що знаходиться у Москві або Тулі.

Крім 3-ох — усі інші православні священики на Лемківщині це Москалі або москвофіли і всі вони ширять московську пресу, з московською ідеольогією. Тому „православя фактично ширить під Краковом російського духа".

Автор пригадує вкінці, що теперішнє православя на Лемківщині є вірною копією російського православя з перед світової війни. Річ іде також про пропаганду національної єдности Лемків з Москалями. Лише тому Австрія поставилась була до того православя на Лемківщині негативно. Адже й на Буковині було за австрійських часів православя, а проте австрійська держава трактувала його цілком льояльно.

Дуже жаль, що шан. автор не ставить крапки над „і" і не висуває під адресою польської влади конкретних висновків і вимог. — („Діло").

TO ARMS!

The men of our Ukraine
Have freely fought and died,
That they might crush forevermore
Oppression's bitter tide;
A call "to arms" is sounding forth
(Let not it sound in vain)
The manhood of America
For the manhood of Ukraine.

The men of our Ukraina,
Whose hearts are true as steel
Yet tender as a daughter's love
Her mother's hurt to feel,
Hove made a wondrous sacrifice
By suffering in disdain;
Go, manhood of America,
To the manhood of Ukraine.

The men of our Ukraina
Who in their hearts have sealed
The unforgetful watchword
"To death we only yield;"
My God, I hope that soon I'll see
Pole-tyranny in vain
Fight manhood of America
For the manhood of Ukraine.

Rosalie N. Hatala.

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН ЗІ СЕЛА КРАСНА, ПОВІТ КРОСНО, ЛЕМКІВЩИНА.

Ні арешти, ні терор не в силі зломити незломного духа українського народу. Здавалося, що наша Лемківщина вже не пробудиться і не піде разом з іншими українськими землями до боротьби. Хто так тепер думає, цей грубо помиляється, бо на нашій Лемківщині всюди тепер слідний просвітний рух. Наша Лемківщина зачинає тепер ліквідувати останки москвофільства, отої страшної зарази, що не допускала просвіти до нашого Лемка й баламутила наш нарід та відривала його від ідеалу боротьби за самостійність українського народу. Вже маємо на Лемківщині 3 філії „Просвіти" з 97 читальнями, в яких гуртуються наші найсвідоміші Лемки. Всюди по селах виростають українські кооперативи, Народні Доми, читальні „Просвіти". А наше село Красна не осталось позаду. Воно взялося за будову прекрасного Українського Народного Дому і ціле село помагає в тій гарній роботі. Ми, односельчани з Нюарку і Сінгек, стейту Ню Джерзи, завязали Комітет допомоги тій будові і вже зібрали і вислали на допомогу будові У. Н. Дому в нашім селі $1,000 і далі працюємо, щоби наші браття в рідній селі довершили будови. Дня 11-го листопада уладжуємо в Пасейку на ту ціль баль. У. Н. Союз виасигнував, згідно з ухвалою конвенції, на ту ціль $200. А тепер ми певні, що наші земляки ще далі допоможуть довершити діло новими жертвами.

Імена всіх жертводавців будуть вписані на мармуровій таблиці і вмуровані в мур будинку на вічний спомин.

По інформації просимо писати до голови Комітету:

NESTOR YATCYSHYN,
112 Stevens Ave., Little Falls, N. Y.

Або до секретаря:
ADAM LESNIAK,
353 Camden St., Newark, N. J.

За Комітет будови У. Н. Дому в селі Красна на Америку:

Нестор Ятчищин,
Адам Лесняк,
Юрій Беднарчик,
Михайло Кобаса,
Мотрона Ткач.

Призвичаєння.

— Не розумію, як можеш мені дивитися в очі!

— Можна призвичаїтися до всього.

Василь Стефаник.

РОСА.

Старий Лазар досвідком сапав грядки. Досвітні пасма витягали сонце на землю, а Лазар потрясав сивим волоссям і, спершися на сапу, усміхався, бо дуже любив ярий передень. В сутінках світанку він все малював будучність своїх дітей, внуків і правнуків.

Тихо. Птахи співають, а роса їсть ноги. Але цю росу кожна стеблина так радо двигає на собі, мов божий трунок.

— Ей, ти росо, їла ти мене від дитини; я коло овець плакав від тебе! А як був молодий, то мусів підкочувати білі штани, йдучи від дівки, щоби мама не сварила; а як став ґаздою і заходив у збіжє косити, то ти жерла мене й кусала і боронила перед косою кожде стебло, аби їх ще завтра напоїти своїм різким напитком, але в осени ти найгірша, бо забираєш від тебе все, кому ти що дня лише мила. Ти так, як мама, що не дає своїх дітей.

— Отом ся, росо, находив по тобі, отось мене ся наїла, але твоя їдь була так як мід, що щипає й смакує. Я тебе сімдесять років не проминув ані одного дня; я все чекав ясного сонця, і воно велике та ласкаве висушувало мене, а тебе, росо, забирало до неба, щоби вечером зливати, як умліває вся травинка. Ти, Боже, поливаєш усю землю росою так, як ми розсадник. Ех, ти божа водице, ти давала дужість і здоровля пшеницям та житам, але і я був від тебе дужий і різкий. Баную дуже, що ти мене не будеш заросювати, як ти, святе сонце, родишся.

— — — — — — —

Глянув на свою білу хату. — О, я з тебе, мій палацу, тихонько дуже виходжу, аби не будити купи внуків. Вони так файно сплять, порозкидаються, що гріх рипнути дверима; їх сон святий, бо їх Бог взяв на свої коліна, на колінах божих вони ростуть. А стара зараз за мною встає, накриває діти, і ходить, як кітка та лагодить їм сніданок. Мій ласкавий Боже, чим я годен відплатити Твою ласку? Ти мене своїм сонцем, дощем і бурею тримав у силі довгі роки аби мої діти і їх діти жили й росли!

— Але внуки інші, як давно були: в них книжка, в них співанки інші. А дурна стара радується ними та будує Україну; здуріла стара від внуків. Видуровить від неї гроші на театер та на книжки та тягають стару коробку по читальнях, а вона вертається з ними до дому та радується, як дівка.

— Мой, старий, каже, але аби ти видів, який козак наш Тома, у сивій кучмі, у синих гачах, а люди плещуть йому в долоні, а він так говорить, як у книжці, а сорочка горить на нім. Ей, якби ти ся хоть раз подивив на них! „Я, кажу, старий, щоби ся дивити на таке і не винен тому, що ти з своїми (внуками наново дівочиш. Але ти мені скажи, відки ти гроші маєш на кучми та на сине сукно, та на вогневі сорочки, бо ти така сліпа, як кертиця, ти їм не вишивала. Відколи ти здуріла з тою Україною, то мені в мошонці все гроші хибують".

— Але внуки не пють, не гуляють і до коршми не йдуть, а гудуть як бжола: Україна, Україна. Малий Кирило підходить мене, як дитину: „Діду, діду, я прочитаю таке файне".

— Та читає, та добре там написано, але я письма не знаю, а лише через охоту малого сідаю з ним та потакую.

— Вони в мене чемні, най їх Бог благословить з їх надіями. Вони хотять нового, на те вони й молоді.

З цих дум вирвало його сонце, що зійшло, як золото, і стара, що кликала на сніданок.

—Ти вічне сонце, ти знов благословиш мене на сніданок. Та я слабий; роса, твоя донька, не має вже на мені що пити, самі кости. Але в мене внуків багато. Роса має кого обливати своїми перлами. А ти, мамо наша, ясне сонечко, все благослови їх до сніданку.

Старий Лазар рясним листком обтер свої мокрі очі й пішов до хати між внуків.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН. (81)

Жрець аж пінився зі злости, коли побачив, як чужинець обернув патик другим кінцем. Мацаючи дорогу, він пішов здовж стіни до того самого отвору, через котрий виліз був Тарзан яку годину тому та котрий був одиноким виходом для Людона. Вийшовши надвір, він постановив виждати на догідну хвилю, поки його зрада не досягне своєї цілі. „Чортиця!" — він думав собі — „вона тяжко заплатить за свій непослух високому жерцеви!"

Пізніше, вже в своїм мешканю, він довідався страшну вістку, що король згинув з руки ворога та що на вулицях міста йшла під проводом Джадона боротьба проти Мосара. „Джадон", воркотів він до себе. „Дураки проголосять його королем, як ми не будемо ділати скоро". Скоро від Людона гнали гінці, розносячи брехні, що Джадон хоче не тільки добути собі престол, але що він хоче забрати собі дочку помершого короля та повалити святині й знищити святиників.

Він візвав перед себе свого довіреного священика. „Чи ти чував що про білу бранку, яку ми держали в святині Грифа?" — він спитав. „Чут тільки, що Джадон забрав її до своєї палати", сказав цей. „Чув, що він загрозив священикам, які його здержали. Де вона тепер, не знаю". Людон подумав хвилину, а потім сказав: „Котан приказав взяти її до Забороненого Городу. Иди там, Пансате, та принеси мені вісти". За отвором, обвішеним котарою, підслухував кожде слово священик, замаскований огидною маскою.

Як Пансат рушився, щоби виконати приказ, захована постать відступила в тінь недалекого проходу. Пансат пішов своєю дорогою, не знаючи нічого про те, що якась людина мовчки ступає його слідами тайним проходом зі святині Джадбенота до міста поза палатою. Дорога вела здовж коридора, що йшов недалеко рівнобіжно до виступу скали, а далі Пансат, взявши засвічену лямпу, звернувся скоро в малий апартамент.